

מן התלמוד

סדר נזיקין,
מסכת בבא בתרא פ'

"דאמר רבה בר רב הונא אמרי בי רב: עשרה מיני ארזים הן, שנאמר: אתן במדבר ארז שיטה והדס ועין שמן אשנים וגו'. ארז - ארזא, שיטה - תורניתא."

אָרְזָא - ארז
תורניתא - שיטה

הסבר: רבה בר רב הונא לומד מהפסוק בספר ישעיהו שישנם עשרה סוגי עצים שנקראים מיני ארזים, ביניהם שיטה, הדס, עץ שמן ועוד.

על המפה

בית השיטה

קיבוץ בית השיטה הוא קיבוץ בעמק חרוד, והוא הקיבוץ הראשון שהקימה תנועת "המחנות העולים". הקיבוץ נקרא על שם היישוב "בית השיטה" הנזכר בספר שופטים, ועל שם הכפר הערבי הסמוך שאטה. מייסדי הקיבוץ היו שייכים "לקבוצת החוגים" "לגיון הצופים", שהתאחדו והקימו את תנועת הנוער "המחנות העולים". הקבוצה התיישבה בתחילה במחנה זמני ליד מעיין חרוד, ובשנת תרצ"ה (1935) נרכשו אדמות שאטה, והקיבוץ הקים עליהן את נקודת הקבע שלו. בשנת תשי"ב (1952), במהלך הפילוג בקיבוץ המאוחד, עזבו את הקיבוץ כמחצית מחבריו ועברו לאיילת השחר. במלחמת יום כיפור נהרגו 11 מחברי הקיבוץ - מספר ההרוגים הגבוה ביותר בארץ ביחס לאוכלוסייה. כיום שייר קיבוץ בית השיטה לתנועה הקיבוצית והוא קיבוץ מתחדש.

מראה כללי של קיבוץ בית השיטה בעמק יזרעאל (אוסף התצלומים הלאומי, RUOMYES FFOCTAK)

חג פסח כשר ושמה

סדר נזיקין | מסכת בבא בתרא ע"ז-פ"ג
שבת חוה"מ פסח | י"ג-י"ט בניסן (9-15 לאפריל)

דף ע"ז: עיסקת הפירות והקרון

על הפירק עמדה עיסקת מכירה של קרון ופירות שעתידו בסמוך אליו. מוכר וקונה סיכמו על מכירה של קרון ולאחר מכן התגלע ויכוח בין המוכר לקונה, כי הקונה טען שהוא התכוון לקנות גם את הפירות והמוכר אמר: רק את הקרון מכרתי לך.

מי צדק? ובכן, הדבר תלוי. אם הפירות היו קשורות לקרון בעת המכירה, המכירה כוללת גם את הפירות. לכן התכונן המלמד "אסור - לקנות הכל", שאם הפירות אסורות (קשורות) לקרון אזי מחליטים שהקנהן חל על הכל. ברם, אם הפירות לא היו קשורות, המכירה חלה רק על הקרון. זה פרוש הביטוי - "מותר - לקנות חלק" - אם הפירות היו מותרות ולא קשורות לקרון, הקנהן חל רק על חלק - דהינו רק על הקרון.

דף ע"ח: "אונאת ממון"

איסור "אונאת ממון" פרושו - איסור להשיג ממון בדרך בלתי ישרה.

התורה אוסרת למכור חפץ במחיר יקר מערכו האמיתי, מבלי שהקונה יודע זאת. כלומר: זכותו של המוכר לומר לקונה: "מחירו של קילוגרם מלפפון הוא שישה שקלים, ואני מוכר בשישים שקלים, כי ככה מתחשק לי..." - זה מותר. ירצה הקונה לקנות - יקנה. לא ירצה - לא יקנה. אך אם הקונה אינו יודע שהוא משלם מחיר יקר, אזי המוכר עובר על איסור האונאה.

הלכה זו מתייחסת גם אל הקונה. אם המוכר דורש מחיר זול מפני שהוא אינו יודע שהמחיר יקר יותר, חייב הקונה לומר למוכר: "אני שם לקנות בזול, אבל עליך לדעת שהמחיר של החפץ יקר יותר ואתה יכול לקבל עליו יותר כסף."

סרקו ברקוד זה
לצפייה בסרטון
על סוגיה זו

מתולדותיו | א

יאיר רזנבלום

(תש"ד-תשנ"ו, 1944-1996)

יאיר רזנבלום ז"ל היה משורר, מלחין ומעבד ישראלי שנמנה עם חשובי היוצרים בזמר העברי, ומזוהה בעיקר כמלחין הלהקות הצבאיות. רבים מהשירים שהלחין הפכו לנכסי צאן ברזל בזמר העברי. רזנבלום נולד בתל אביב ושירת כנגן אקורדיון בלהקת הנח"ל. הוא עבד עם רוב הפזמונאים בישראל והלחין שירים עבור משוררים רבים. בין השנים תשכ"ז-תשל"ז (1967-1977) עבד רזנבלום עם מיטב הלהקות הצבאיות, בהן להקת הנח"ל, להקת חיל הים ולהקת פיקוד מרכז. **בשנת תש"נ (1990), בעת שהתגורר בקיבוץ בית השיטה, הלחין את תפילת יום הכיפורים "ונתנה**

תוקר", והקדיש את הלחן לזכרם של 11 בני הקיבוץ שנהרגו במלחמת יום כיפור. בין שיריו הידועים: שיר לשלום, מה אברך, גבעת התחמושת ועוד רבים.

יאיר רזנבלום בכול
ישראלי משנת 2001
(Wikipedia (י.ש.)

דף ע"ט: איסור מעילה בהקדש

"הקדש" הוא ממון ששייך לבית המקדש. למשל, אדם אומר: "אני מקדיש את הכיסא שלי לבית המקדש", מאותו רגע הכיסא שייך ל"הקדש".

התורה אומרת שיש **"איסור מעילה" - כלומר, אסור ליהנות מהקדש, ומי שנהנה מ"הקדש" עבר על איסור מעילה.**

אם אדם בטעות מעל ב"הקדש", למשל, הוא אכל בטעות חפץ של הקדש, עליו לשלם להקדש את השווי של האוכל שאכל - שזה נקרא קרן, ובנוסף עליו לשלם גם "חומש" - חמישית. למשל, אם הוא אכל כיכר לחם ששווה 4 שקלים, עליו לשלם 5 שקלים. 4 שקלים קרן, ועוד שקל חומש.

חוץ ממה שהוא משלם חומש, עליו להביא גם קרבן מיוחד שנקרא "אשם מעילות". את הקרבן הזה הוא מביא כדי שהקב"ה יכפר לו על עוולו ויסלח לו על העברה שטעב.

דף פ': מכירת יונים

בדף זה, בעקבות דיון העוסק בדיני מכירת יונים, מספר לנו התלמוד פרטים מעניינים מאוד על טבע היונים, כפי שהיו ידועים לחכמי התלמוד בימים ההם.

למשל, היונים מטילות שתי ביצים בכל חודש. מאחת בוקעת יונה ומהשנייה יון. בחודש אדר היונים אינן מטילות ביצים כלל.

ליונים שבקעו מן הביצים לוקח חודשים בלבד עד שגם הן מתחילות להטיל ביצים. מגדלי היונים היו רגילים להשאיר תמיד בשוכר זוג יונים צעירות, אלה שנולדו בחודש ניסן, אחרת ההורים שלהם עלולים להרגיש בודדים ולעזוב את הנו.

ואיך כל זה קשור להלכה?

ובכן, המשנה אומרת שאם אדם מוכר לחברו את כל היונים שיוולדו בשוכר שלו בשנה מסוימת, ודאי אינו מתכוון למכר את זוג היונים הראשון, שהרי תמיד מגדלי היונים מקפידים להשאיר אותם בקן.

דף פ"א: מצות ביכורים

אדם שיש לו פרדס או שדה, שבו הוא מגדל אחד משבעת המינים, עליו להביא לבית המקדש בכל שנה את הפרות הראשונים שגדלו בשדהו בשנה זו. בבית המקדש הוא נותן את הפרות לכוהנים.

"ביכורים" מלשון בכור. אלה הפרות הראשונים, הבכורים.

הולך אדם בפרדסו, והנה הוא מבחין שביין עלי העץ מתחיל לכבצץ פרי. נוטל חוט, קושר על הפרי ואומר: **"זה יהיה ביכורים"**. כשהפרי

תלמוד ישראלי

הדף היומי לילדים

★ | מן ההיסטוריה

11 חללי בית השיטה

במהלך מלחמת יום הכיפורים נפלו 11 חללים מבני קיבוץ בית השיטה. היתה זו מכה קשה לקיבוץ שבו כולם הכירו אחד את השני. משפחות הנופלים לא ישבו שבעה משום שכולם היו עסוקים בעבודה כדי למלא את מקומם של עשרות הבחורים המגויסים. החללים נקברו אחר נפילתם בקברים זמניים, ורק כמה חודשים לאחר סוף המלחמה הועברו ארונותיהם בקומנדקרים צבאיים לבית העלמין של קיבוץ והתקיימה הלוויה מסודרת. **האסון של בית השיטה הפך לאתוס מרכזי בזיכרון המלחמה של עם ישראל.** המוזיקאי יאיר רוזנבלום הלחין לזכרם את תפילת "זנתנה תוקף", וחברת הקיבוץ דורית צמרת כתבה את שיר האבל "החיטה צומחת שוב".

גלעד לנופלים בחצר קיבוץ בית השיטה
(Wikipedia, Easy n)

גָּדַל וְנַעֲשֶׂה רָאיוּ לְאָכִילָה, בְּעָלְיוֹ קוֹטֵף אוֹתוֹ, מִנִּיחוֹ בְּכָלִי וּמַעֲלָהוּ לְבֵית הַמִּקְדָּשׁ. אַחֵר כֹּף נֹתְנִים אֶת הַבִּיכּוּרִים לְכוֹהֲנִים.

מי שמביא ביכורים קורא גם "מקרא ביכורים", פסוקים מפרשת פי תבוא העוסקים בהקצת תודה על ארץ ישראל ועוד. בדרך זה לומדים שאדם שיש לו עץ, אכל הקרקע שתחת העץ אינה נשיכת לו - אינו מביא ביכורים.

דף פ"ב: מכירת עצים מחוברים לאדמה

במקרה שאדם סיכם עם חברו שהוא קונה מקונו עצים מחוברים לאדמה - הדבר תלוי: אם הם סיכמו על עץ אחד או שנים, המקרה חלה על העצים בלבד, אך הוא אינו קונה כלום מן הקרקע שבאזור העצים. **אבל אם הם סיכמו על שלושה עצים ומעלה, הוא קונה גם שטח קרקע באזור העצים, זאת מפני ששלושה עצים כבר נחשבים שדה,** ובדרך כלל מכינים שאדם שכא לקנות שלושה עצים מתכוון לקנות גם את שטח האדמה שבו הם שתולים.

בדרך זה התלמוד מפרש איזה שטח אדמה הוא קונה עם שלושת העצים: את השטח שתחת הענפים, **את השטח שבין העצים ושטח נוסף סביב העצים שלו נזקק ה"אורה" - קוטף הפרי.**

הרשב"ם מסביר שהביטוי "אורה" מתייחס לקוטף תאנים, ואלו את קוטף הענבים מכנים "בוצר", תבואה - "קוצר", תמרים - "גודר", זיתים - "מוסק". יותר הפרות - "מלקט".

דף פ"ג: כלאי הכרם

קדם הבדל הלכתי בין גפן, או עצי גפן בודדים, לבין כרם - קבוצת גפנים - ביחס לדיני כלאים. ההבדל הוא **שהאורע באזור הכרם צריך להרחיק את הזרעים מרחק גדול יותר מאשר האורע באזור של גפנים בודדות.**

כדי שקבוצת גפנים תיקרא "כרם" צריכות להיות בה חמש גפנים לפחות.

אחת ממלאכות החקלאות מכונה **"הברכה"**. כף מכריכים גפנים: נוטלים זמורה המחוברת לגפן זקנה, מכופפים אותה כלפי האדמה וטומנים את מרכזיה בקרקע. לאחר זמן החלק שבקרקע משריש, או-אז חותכים את החיבור לגפן הזקנה וקצת יש לנו שתי גפנים חדשות, הלא הם שני קצות הזמורה הישנה שמרכזיה טמון באדמה. באמת שתי הגפנים הללו יונקות משרוש אחד, אבל התלמוד מלמד אותנו שבכל זאת הן נחשבות כשתי גפנים, ואם שותלים בסמוך עוד שלוש גפנים, כולן יחד נחשבות כרם.

שאלת השבוע

התשובה לשאלה נמצאת בעלון זה

1. מה פירוש האיסור "אונאת קמון"?
2. מה זה "הקדש", ומה דינו של המועל בהקדש?
3. מהם "ביכורים"? על מי מוטלת החובה להביא אותם? ולמי מביאים את הביכורים?

את התשובה יש לשלוח במייל לכתובת:
talmudisraeli@medison.co.il

בין הפותרים נכונה תיערך הגרלה שבועית* והזוכה בה יזכה בטאבלט איכותי או בסט ספרים של התלמוד הישראלי (לפי בחירתכם).
הודעות ישלחו לזוכים במייל ושמותיהם יפורסמו בדף הפייסבוק של התלמוד הישראלי.

*בפיקוח רואה חשבון

דבר תורה לשולחן שבת

בהגדה של פסח נאמר: "ואילו לא הוציא הקב"ה את אבותינו ממצרים, הרי אנו ובנינו ובני בנינו משועבדים היינו לפרעה במצרים". על הדברים הללו היו ששאלו: "מי אמר שכך היה קורה? אולי היה קם פעם איזה מלך או מנהיג אחר שהיה משחרר את בני ישראל בדרך אחרת?".

חז"ל נתנו תשובה לשאלה זו ואמרו שאילו היו יוצאים בני ישראל ממצרים בדרך טבעית כלשהי, או באמצעות מלך רגיל, הם עדיין היו כמחשבתם וברוחם משועבדים למצרים ולתרבותה, ולא היו זוכים להיות עם סגולה מיוחד המביא ברכה לעולם. רק בזכות זה שה' הוציא אותנו ממצרים, וגם הוציא את מצרים והמידות המצריות מתוכנו - זכינו להפוך למי שאנחנו - השואפים להיות את מה שהקב"ה מצפה מאיתנו שנהיה - "... והייתם לי סגולה מכל העמים כי לי כל הארץ.. ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש...".

חידה

למדנו בעלון שאם אדם מעל בהקדש, עליו לשלם להקדש את הקרן בתוספת חומש. כתבו ליד כל אחד מהמקרים הבאים כמה צריך לשלם האדם שאכל פירות הקדש בסכום כזה:

1. 4 ש"ח
2. 20 ש"ח
3. 100 ש"ח
4. 80 ש"ח
5. 120 ש"ח

איש צדיק היה

פעם, בערב פסח, הסתובב סניגורם של ישראל, רבי לוי יצחק מברדיטשוב בין הסוחרים הגויים שבעיירה, ושאל אותם אם יש להם סחורה מוכרת באופן לא חוקי. התברר שלמרות האיסור והסכנה, לכולם יש סחורה כזו. לאחר מכן עבר רבי לוי יצחק בין היהודים ושאל אותם אם יש להם חמץ, וכולם הזדעזעו מהשאלה ואמרו שכמובן אין להם. אמר רבי לוי יצחק: "אשריכם ישראל, שאצל הגויים, למרות האיסור והשוטרים והעונשים, עוברים כל הסוחרים על החוק, ואילו על מצוותו של הקב"ה אף יהודי אינו עובר!"

יש לי מושג

כרפס

כרפס הוא ירק שאוכלים בתחילת ליל הסדר. הסיבה לאכילתו היא כדי להתמיה את הילדים, שישאלו מדוע אוכלים ירק לפני הסעודה, וכך יספרו להם על יציאת מצרים. יש האוכלים את הכרפס המקורי, שהוא סלרי, ויש שאוכלים תפוח אדמה, עלי פטרוזיליה או ירק אחר.

תעודת זהות - תלמוד ישראלי

"תלמוד ישראלי" הינו פרויקט חינוכי וקהילתי, הבא להנגיש את התלמוד לעולם של ילדים, נוער ומבוגרים.

הפרויקט כולל: שבעה כרכים על פי סדר הדף היומי, עלונים שבועיים המופצים בכ-20 אלף עותקים, עלונים ייחודיים לחגים המופצים בכ-200 אלף עותקים, דף פייסבוק פעיל ובו יותר מ-20,000 חברים ו-60 סרטונים הממחיזים סוגיות יסוד תלמודיות בערוץ youtube. כל אלו הם בסיס למגוון רחב ועשיר של לימוד ופעילויות חינוכיות, חברתיות וקהילתיות בבית, בבית הספר ובקהילה ברחבי ישראל ובעולם, גם בשפה האנגלית והגרמנית.

תלמוד ישראלי. מחברים דורות - מפגישים עולמות

